

A- 52728

EO-1

1A
39489/1

JAANUAR 1921

Mim. büroo - K. Kenk.
Tartus. Köötri tän. 3.

Kadi.

Ilugeme, kui me võime,
Kärageme, kui me käime,
Noored noorella e'alla,
Parajaila põlvõdella!

2
Taru Ühiskond
Raamatukord

182502

Maailm on hukkumas...

On kõrged ideaalid ümberkukkumas;
Ja inimesed veres suplevad, ning astrad vendi vastu
Püssiga ja möögaga.

Ja halin kuuldu igalt poolt, kus julgid astu...
Nü palju rammutust ja saamatust om meie elus
Ja kirgi alatuud.

Ah, hinge ängistab ja on nü valus!

Ent süski elus verises ja hallis
Veel leidub ülmot, mis südamele kallis,
Ja mille vastu harrastus ja arm me hingi hurmavad.
See jõudu annab elada!

See lemb on meil, kui tormi ajal äike,
Kui külmal talvel soojustandev päike;
Ning rõõmu toob ta ellu. Ja kerbi nurke
Ja valgustab.

x x x
x

Oo, kuidagem siis unistuse võrke
Tuleviku seintele! Ja inimeste sean
Kõik olgem rõõmsad sellen ean
Ihil saatuselt meil' noorus ant!

King olgem kindlail lootustivul kant
üle hädade!

Alaea. VI^a

Talvele.

Agi Reina. VI^a

Skins tulid talv nii vara,
et kinni katta sügist ilu
oma valge kattega?

Kas arvad, et küllalt ju valgust
on saanud loodus, kogu ilmamaa,
et aeg neil puhata?

Ei lepi seega keegi!

Ja valgust nõudes loodusilu
sind taganema sunnib
teid valmistades kevadel!

Võitlus elu ja surma vahel.

Agi Reina. VI^a

Väge ära minid selle hirmutise silmist! Olen
nõrk... Ah! kui kole see pilk... ma ei suuda...

viige... ma pulun... Vaatke, kuid ta mind varitseb...
tema - pörguvürst... Arvate, et ma ei tea... tean kõik...
näen tema mõtteid! Need on jõledad tahtmised - ära
viia mind, kes ma alles elada tahan, mind noort
viia sinna, kus igavene elu, kuid milline - saa-
tanlik: saatanaid ees, taga, igalpool, ja ise nende
seas samane saatana... Ei, elule peab võit jääma!
Minema ajada see saatanlik kaju! -

Kes on sind kutsunud?... Arvad mind nõrga
olevat? Ei!... Sinuga võitluseni jätkub mul ener-
giat... enam kui... Sa naerad, hirmutad mu üle,
mu luiseid käsa vaadeldes... Sa oled pime... ei
näe mu hinge jõudu, sina, keda raudemas
näen igal silmapilgul!

Ah haa! Sa ^{karidat} ~~naerad~~!

Vaat, võit on süin; ju käes mul võidupärg!
sest põgenemas näen sind el!...

Sajajalgne uss.

Võib olla paistab selle jutukesel pealkeeri nii
mõnelgi lugejale imelik, ja nii mõnigi ehk
arvab selles tükikeses midagi loodusteaduslikku
olevat, kuid teadusega pole jutukesel tegemist.

See oli kord, kui ma X mõisas suvel oma sugulaste pool olin, kus paar nädalat viibisin. Minul, kui kunagi vööräl, oli vaba aega õige rohkesti, mida lugemiseks tarvitasin. Nüü siis, oli jälle üks kena õhtupoolik, kui ma aias raamatut lehitsedes lämasin ja aineti herraste maja poole vaadasin, kus ka minu sugulastel paar, kolm toakest oli. Maja avatud akendest võisin ma põõsa all istudes isegi kõnet kuulda. Hääkki segas mind lugemises hele naer ja ma tõstsin silmad raamatult maja poole. Nõgin ühel avatud aknal, alumisel korral, kaks tütarlast istumas ja südamlikult naermas. Neid, kahjuks, ei tundnud ma mitte, sest teised elanikud, väljaarvatud sugulased, olid mulle selles majas vöörad. Vanem tütarlastest võis olla umbes 17 ja noorem 14 aastat vana. Varsti avanes aken kõrval, mis seni kinni olnud, ja üks noorherra ilmus aknale. Ja et need ikka edasi naersid, päris ta väimaks naeru põhjust. Noorem kadus aknalt vöörast heelt kuuldes, kuid vanem küsis pead ühelt selga visates:

„Kas see Teid nii väga huvitab?“

„Igatahes, oli herra vastus, „miks ei huvitaks see mind, mis Teidgi.“

„Aga see on saladus“, vastas neiu kelmikalt. Selle peale jäivad mõlemad minutiks vaht, ja viimaks, kui neiu midagi jutustada palus, vastas herra, et temal see täna vist konda ei minevat, kuid süüski ühte küsiks ta, ja nimelt, kas neiu kunagi kedagi armastanud olla?“

„Armastanud?“ sõnas püga nagu enesele ja seal juures kohe ärksamas saades küsis ta:

„Aga ütlege esiteks, mis loom on see armastus?“

„Mõh! Küsitate mis loom? Kas Teie seda ise ei tea?“ pahvatas herra nagu pahaseks saades. Ja, kui neiu lausult vastas, jätkas ta: „Mõh, kujutage ette et ta üks saajajalgne uss on ja kui see uss ise oma saja jalaga kellegi südamesse poeb, kust ta nii pea välja ei lähe, ja seal niusuguse tundmuse sünnitab, mida sõnadega raske seletada.“

„Ah! niusugune ussike on siis armastus!“ hüüdis neiu vallatult naerdes, „mina tänini pole sarnast ussi leidnud!“

„Aga miks olete mulle nüsusugus, ussi südamesse saanud?“ vastas herra ja ta pilk viibis kauguses.

„Mina? Teile? Ei! ma ei ole Teile ühtegi nüsusugust ussi südame...“ Kuid seal hüüti neiu nimeside ja ta oli arnalt kadunud.

Herra aga jäi akna juure mõttes seisma. Mis mõtles ta? Kes teab. Võib olla ehk saja- jalgse ussi peale.

Linda D. VI^a.

Tartus, 13. I. 21.

Ärge äratage mind!

Ülesse tahavad äratada inimesed, täiskasvanud inimesed, mind minu nooruse unest, kus olla on nii võimatu, põhjamatu kena. Oh, laske veel tunda, näha, et kõik on suur, puhas, kõrge ja häa. Tee ütlete, et näen und. Iha isegi ütelsin: „nooruse unest“. Mink ütelsin nii? On olnud siis uni muu süüamaldas vaated, aated, kõik. Ja, nii te ütlete, teie kes olete täiskasvanud. Teie ei ütlesid mitte otsesõnu. Te räägite kaudsel teel, mööda

minnes, rüvates, kuid te räägite; võib olla, et te
ammu ju nii rääkisite, pole seda tähele pan-
nud. Te annate mõista, et mina ei tee õieti
arvates, et kõik on häa ja ilus. Paljastate poo-
leti oma tõe, et kõik on mõttetu, madal ja tü-
hine süüna maies ilmas, seega mitte täiesti.

Mäletan mõni aasta ainult tagasi, siis ei
olnud kurjust ega halbtust üleüldise ilmas
(minu arvates). Kui ma juhtusin nägema
midagi, mis andis aimata kurja, siis muut-
sin süü eksituseks. Kurjus oli nagu väike
väärtatus, eksisamm tõesst, hääst. Nii teigin
kui nägin, kui kuulsin kurjusest siis ei
uskunud, ei uskusin, inimesed ei valitanud
siis, ei olnudki valet minu arvates, siis löin
endale mingi kurja noia, kes elas kaugel.
See võis teha kurja, inimesed mitte. Inime-
sed olid hääd ja neil oli häa, minu arvates,
mul endal aga kõige parem. Nüüd ei ole see
nii, kahju on sest. See oli ammu. Miks rää-
ki sest, mis oli ammu? Mulla tuli see ainult
meele.

Nüüd on midagi muud. Kõik mis mina

arvan, tunnen, tean olema ilusa ja kõrge, see ei olla nii, seda ei ollagi. Seda võib ütelda ilusamalt, lihtsalt, et näen unõ, ning see täidab seda kohta õieti. Kuid uni ei ole tõsi, see on vale. Kui hirmus, et kõik mis vaimule annud võimaluse ilutseda, tunda õnne, tunda et kõik on kokkukõlas temaga, see on uni, vale, seda ei olegi. Ja kuigi ta on uni. Aga kui unõ näed hääd ja ilusad, siis ei taha et äratatakse. Ja mina ei taha, et mind äratatakse. Kuid talle olite mind pannud värisema selle mõtte as, et ärkan, kõige sellega mis rääkisite. Väliselt ei värise ma ju, ma näin rahulikuna, mu vaade on rahulik. On nagu väriseks hing mus, nagu kordaks tema ja tunneks hirmu. Hing - see kõik mis teeb mind minus. Enne oli hää, siis ei olnud hirmu. Praegu on see veel väike, õige pisike, see on veel õigemini tunne, et tuleb hirm - hirm hirmu eest. Kuis oli hää elada enne, on nüüdki veel hää.

Ärgi äratage, laske näha unõ ilusad, elu otsani laske elada nii nagu elan. Ning kui see on võimatu, siis laske vähemalt kesta kauem unel hääl.

ja ilusal. Nii palju saame hääd süü, kuni tunne-
me, et kõik on hääl, suut, kõrge ja ilus.

Drusilla Sümessoon. VI^a

Ängem-olgem leigetõ.

VI^a-s asub sel õpeaastal 30 õpilast. Ise kõik ole-
me vähemalt paar aastat koos õpetust saanud. Ilus
kõrguse meist aga tallab juba 9-dat aastat ühist
koolitõ.

Seega tunneme kõik 30 üksteist kaunistesti, ehk
küll mõnedki meist vahetavad teine teisega õpe-
aasta jooksul vähe sõnu, - pole huvi üksteise
vastu; ehk küll, kui koolipingi nealust juttu on,
kuuluse lauset: „Tunnen teid õige vähe”.

Ometi tunneme üksteist. Tä ma usun, et kõik ühes
minuga tunnistavad, et me väga leigetõ oleme.
Milles siis? - Iha arvan seega, et me ühegi tõõ,
ühegi korrustüki, üheilõse millegi juure energili-
selt ega täie tahtejõuga ei asu. Oleme, nagu 80-ne
aastasõ elust tüüvinõ inimesõ, kes elada ei taha,
aga ka surma kardavad. See oli nüüd kindlasti

liialdus?! - Võib olla! -

Juhtub ju vahest harva, et me mõne õpeaine vastu huvi tunneme, et me mõnda kelmusest ühel meel korra saadame, et me mõnest lüüailest pidust rääkes hasarti sattume. Need on aga ainult juhtumised. Harilik on, kui me oma ajakese, mis koolis viibime, aigutes ja norutes mööda saadame. Igaks vahetab oma väljavalituga, kellega ta kõige paremini arvab harmoneerivat, paar sõna sest, mitu kuud veel kevadeni jääb ja et aeg küll väga pikk on. Juhtub ka sedagi, et üks salk õpilasi pãris põnevad juttu näivad ajama, kuulataid - jutt on tavaliselt tutvustat ülikonnast ja armsast noormehest... Kõik läheb vahetund. Mis on tunnis? - igaüks katsub aga oma ette, et see tund jälle selja taga saaks. Leidub neidki, kes kogu aja õpivad; ei tea, mis need seks liialduseks sunnib?

Ja kõige kuulde ja nähte peale avaldame oma arvamist harilikult piluliku süüliigetuse ehk labase muigega. On aga veel mõni sarnane ülarune küsimus arutusel, näit.: kas mitte teõhtet teha ehk kas mitte luba paluda „Noorsoo Liitu“ astumiseks; kes on siis veel leigemad kui me?

Ei, miisugust vaadet ärjem omandagem, kõige vastu leige olla! Kui ka mõnel meist midagi kõrgemat kui gümnaasiumi elu meeles mõlgub, ometi pole me praegu midagi rohkemat, kui gümnaasistkõõ. Sa meilt ei nõuta palju; täitkem sedagi, mis meie kohus ja tundkem huvi selle vastu, mis meie vortehüri ulatab!

Ärgem oljem teiged!

Äga VI b ja c, ega te ometi samuti leiged ole?!

16 jaan. 1921

Liida Vadi. VI^a

Elga kiri Ellale.

Liida Vadi. VI^a

Kallis Ella, nurised alati, et ma sulle vähe kirjutavat. Kõisid, kuidas meil koolis elatakse. Sa-han selle kirja süs täiesti meie koolielule pühenda.

Tuleb meelde see ilus aeg, kus õpetas üks me poolt väga armastet loovusteadlane meile õnnelikule oma erimeet.

Vast need oliv alles tunnid, -loovusloo tunnid.

Meie teadmised suurenid imelise kiirusega ja meie kõikide rinda valdas neil tundel otsata rõõm, mis muidugi me hääst ja ühtlasi ka lõbusast õpetajast olenes. Igauks meist avaldas oma rõõmu võimalikult palju häälitsemisega ja üle kõige kostis meie armsa kooliõpetaja hää. Igal ammugiast tunnil võtme lugupet isanda üllatusiga vastu. Kord hoolitsime, et oleks klassis paar pisikest konna, kes esitaks loodust; kord tegime maskeeradi, mis tõstaks meeleolu; ja veel kaunimaid üllatusi sai sepitses. See ilus aeg on paraku mööda; poolteist õpeaastat pole meil enam selle kallid inimese tunde olnud. Aga siiski, nüüd, kus olime vähem lastilised, võimaldal meile üks ka väga arväärt õpetaja kaas, mitte uspool kirjeldet viisil, aga õmeti, kemaat tundi nõualas. Need tunnid on meile samuti meeltmööda kui elmisõ. Tahame sulle, armas Elin, misugusestki tunnist rääkida. Enne tundi valdas kõiki täielik rahu, sest teame, et tund ei paku midagi äritavat ega ergutavat. Mõnõa tüdrukut võib isegi aigutes ehk ringutes näha; tähendab, ta on selle tunni enesele tukkumises ja unistamises

määraniid. Viimaks ilmub armastet ja lugupet
õpetaja, istub oma kohale ning algab armsalt
ja mähedalt oma õpetust. Ta on üks väga ra-
huarmastaja ja lahke inimene. Kartes, et ehk
õpilasi kuidagi ^{nenol} oma tegevuses seegada võiks, rää-
gib ta hästi ühetooniselt ja mähedalt; isegi
t tähte muudab vahel tarvidust tundes õ-ks.
Õmestad ja küsid ehk, kas me siis õpetust tähele
ei pane ja milles seisab meie tegevus. Vastan,
et tähelepanu tarvis pole, sest õpetatavad lood
on meil juba ettevalmistuse klassest peale hästi
tunt; tegevus aja on igalühel iselaadiline.
Skuusikalised inimesed, kel veel mõni aas ja
mängit sõnast kõrvus kõlab; püüavad sõda
ka oma naabritele ette kanda, kuna nad seks
otstarbeks näppiga armutatult lauale taovad
sooves-tast helisi ette kutsuda. Mõned tüdru-
kid mängivad partii kaarta. Määr joomistajad
on laua ilustamisega töös. Klassivanemad
näen ma tihti peale oma rahakotti, mis tal
peasjalikult viiekümnepennilisi sisaldab,
revideerivad. Klassivanema naaber suurendab
harilikult oma teadmisi ajaloos. See tüdruk,

kes sulle kangesti meeldis, teeb suitsetamise harju-
tusi pliatsi juuga. Üleüldse saab sestunnis pal-
ju ära teha; saab õppida, saab lõunasõdet pida-
da, saab mõtteid koguda. Kõrva ei tohi küll keegi
tõsta, seega tunni rahu rikkuda. Suhtub midagi
selle sarnast, siis manitseb armas õpetaja meid
vaise sõnaga rahule. Kas pole tore niisugune
õpetaja?

Meid on meie kaks armsamat õpetajat; teine
on kahjuks meilt ammu lahkuinud. Tean, et
nad sullegi saavad meeldima.

Peale nende on meil veel mõnigi hääd õpetaja
olnud ja on praeguigi. Niisugusid õige hulle,
kes meid ja endid igapäevi piinavad ja pääb-
murdma sunnivad, on vähepoole.

Kirjuta Sinagi mulle, mis teil seal oma koo-
lis isäralikku ja huvitavat on.

Palju tervitust!

Sinu Elga.

Tartus, 12. I. 21.